

Artykuly teoretyczne i historyczne

Теоретические и исторические статьи

Viera Bilasová

Prešovská univerzita v Prešove

Verejnosť a etika politiky

Общественность и этика политики

*Zistiť o sebe (alebo nepriznať si), že sme
spoluzodpovední (...), nuž potom sa nepýtajme
komu zvonía do hrobu...*

Umberto Eco

Etika dnes vstupuje takmer do všetkých spoločenských sfér a patrí k tým fenoménom vo vývoji spoločnosti, ktoré iniciujú jeho pozitívne a humánne smerovanie. Polemiky a diskusie, ktoré sa dotýkajú miesta etiky a morálky v súčasnej spoločnosti sú spojené predovšetkým s ich podobami a mechanizmami pôsobenia v rámci medziľudských vzťahov. Dejiny vývoja spoločnosti a naša skúsenosť nás utvrdzujú v presvedčení o prítomnosti étosu, ktorého hĺbka a intenzita sú akousi „zárukou“ slušnosti a svedomia v ľudskom spolunažívaní, aj napriek rôznym excesom (vojny, násilie, terorizmus a pod.), revitalizujú kultúru a hodnoty života.

Sila a slabosť étosu je spravidla spojená s konkrétnymi dejinnými kontextami (čas i priestor), ktoré v jednotlivých krajinách nadobúdajú svoj význam v prepojení na ich špecifiká. Kreovanie étosu a jeho sily (v európskom kontexte) bolo spojené s tradíciou formovania a rozvíjania demokratických princípov a hodnôt, ktoré boli a dodnes sa opierajú o hodnoty slobody, spravodlivosti, humánosti a ľudských práv. Humanistické zmysľanie a vytvorenie zmyslu pre morálne hodnoty napomáhala kreovať taký poriadok v spoločnosti, ktorého pravidlá „garantujú“ jej pozitívny vývoj.

Polemiky a diskusie dotýkajúce sa slabosti étosu sa viažu predovšetkým na oblasť politiky, ktorá svoju životaschopnosť a efektívnosť pri hľadaní rovnováhy medzi rozmanitými záujmami a potrebami (spoločenské, individuálne, národné, štátne, globálne a pod.) realizuje praktikami, ktoré nadobúdajú podobu moci ako autonómnej sily, ktorá často vzdoruje tlaku morálky a jej hodnôt. Samotné presvedčenie o tom, že etika patrí do politiky je často vnímané len ako teoretická polemika, ktorej chýba praktický kontext. Nesporne etika aj politika sú autonómne sféry ľudskej aktivity a sprevádza ich aj odlišný typ racionality uvažovania a spôsobov reflexivity spoločenských problémov. Aj preto sa diskusie často viažu či redukovujú len na vymedzenie pojmov ako sú etická politika, etika (osobnosti) politika, politická etika či etika politiky¹. Etika politiky dnes hľadá odpovede na aktuálne spoločenské otázky a ich prepojenie na hodnoty ako rozhodujúce zdroje politických rozhodnutí: Na akých hodnotách by mali byť postavené politické systémy 21. storočia? Kto by mal byť zdrojom a garantom rozvoja demokracie? Kto je dnes nositeľom étosu ľudstva? Aká by mala byť spravodlivá politika v čase globalizácie? To všetko sa uskutočňuje vo svete „ovládanom dvoma navzájom prepojenými procesmi: obrovskou a stále sa zrýchľujúcou schopnosťou ľudského rodu meniť ekonomickou činnosťou a za pomoci techniky planétu a globalizáciou“².

Politika ako umenie možného pri hľadaní cesty ku kompromisom v rámci ľudskej koeexistencie je súčasne viazaná na svoje operačné pole, ktorého súčasťou sú aj záväzné rozhodnutia s určitou mierou zodpovednosti. Ich spojenie s morálkou ako záväzok voči spoločnosti či presnejšie voči občanovi, vymedzuje jej základný zmysel, a to predovšetkým ako správu vecí verejných. V prípade straty tejto inherentnej väzby na morálne princípy a normy sa politika stáva len mechanizmom uplatnenia svojej moci. Res publica spolu s jeho nositeľom – občanom – sa stáva základnou premisou takej politiky, ktorá slúži verejnosti³

¹ Jednoznačné pojmové vymedzenie nie je ani možné, ale napriek tomu existuje určitá zhoda v chápaní týchto pojmov. Definovať *politiku* znamená zamerať sa na správu vecí verejných. Súčasne je politika aj profesiou, ktorá má svoje špecifiká (ako technika vládnutia či moci), ale je aj humánnou administráciou verejných záležitostí. Služba verejnosti by mala podliehať morálnym kritériám a potom sa politika prezentuje ako morálna prax, ktorá garantuje a zachováva humánne štandardy a podiel občanov na moci. Reflexia a porozumenie týmto procesom je späté s etikou politiky, ktorá sa rodí v diskurze a na konsenze spoločenských subjektov, ktoré tvoria verejnosť, ako aktívny subjekt etiky politiky. V. Bilasová, *Výzvy pre etiku súčasnosti*, FF PU, Prešov 2008, s. 79–105.

² E. Hobsbawm, *Globalizace, demokracie a terorizmus*, Academia, Praha 2009, s. 9.

³ *Verejnosť*/verejný je možné definovať ako protiklad pojmu súkromný/privátny. Etymológia pojmu siaha ku gréckemu termínu koinos/iokos či latinskému publicus/privatus. To, čo je spoločné pre všetkých a na čom sa všetci podieľajú, je považované za verejné. Súkromné sa viaže na jednotlivca a jeho záujmy, potreby či ambície. Poznanie a artikulácia, hľadanie rovnováhy a určité optimum záujmov a cieľov spoločnosti aj jednotlivcov vymedzuje normatívny rámec verejnej

a sama je aj ňou formovaná a spoluvytváraná. V podmienkach modernej demokracie sa verejnosť stáva subjektom – nie objektom – politiky a je súčasne nositeľom etiky politiky. Etika politiky⁴ je výsledkom dialógu a dynamickej rovnováhy medzi slobodou, rovnosťou, spravodlivosťou, ľudskými právami a povinnosťami občana, ktorý akceptuje etické postuláty a sám je ich kreátorom. Politický referenčný rámec tak vytvára verejný priestor, a ak mu chceme porozumieť, musíme odkryť a poznať motívy politického konania, pretože ich morálny rozmer (voľba cieľa a prostriedkov na jeho dosiahnutie) sprevádza reálnu podobu naplnenia ľudských hodnôt – spravodlivosti, slobody, blahobytu a pod. Etické hodnoty sú potom podľa Browna „základnejšie než procesná demokracia, aj keď demokracia je poriadok, ktorý je pre etiku najvhodnejší. Etika je samostatným a legitímnym základom pre kritiku vlády, zákona, strany či politiky“⁵.

Étos verejnosti, ktorý sa prejavil aj v našich slovenských podmienkach v zásade nadviazal na hodnoty a princípy, ktoré už v roku 1968 demonštrovali túžbu občanov po tolerancii, slobode, spravodlivosti, verejnom blahu a pod. V cieľoch týchto revolučných snáh a záujmoch bola zakódovaná morálna a etická sila. Ich subjektom bola verejnosť, ktorej autentickosť ako subjektu politiky potvrdzoval práve jej morálny kredit a etická sila. Ďalší vývoj po „nežnej revolúcii“ (1989) v slovenských podmienkach transformácie politiky a ekonomiky žiaľ ukázal, že etika verejnosti nebola dostatočne zrelá a pripravená na kontrolu moci, ktorú získala a v zápätí odovzdala.

Zložitosť spoločenského vývoja nielen na Slovensku, ale aj po jeho vstupe do európskych a euroatlantických štruktúr s presahom i dopadom na zmeny v legislatíve v jednotlivých postkomunistických krajinách, odhalili nepripravenosť verejnosti reagovať na transformačný proces a jeho reformy. Na Slovensku sa stratil podiel verejnej mienky na rozvíjaní demokracie a jej noriem spolužitia, a tak možno povedať, že politický a ekonomický systém, ktorý sa sformoval, ostal voči verejnosti dlžníkom. Etické postuláty sociálnej spravodlivosti, občianskej spoločnosti, slobody a právneho štátu boli podriadené politickej stratégii a taktike,

činnosti, ktorá je výrazom verejnej moci a vnímame ju ako *verejná politika*. Verejnosť je súčasťou občianskej spoločnosti, je to viditeľný priestor aktívnej účasti na politických rozhodnutiach a na ich kontrole. V. Bilasova, *Etika verejnosti* [in:] V. Gluchman, *Etika verejnej správy*, FF PU, Prešov 2010, s. 131.

⁴ Z hľadiska *etiky politiky* ide o verejný dialóg medzi etickými prístupmi jednotlivých subjektov verejnosti, v ktorom podrobujú aj vlastné morálne predstavy, záujmy a ciele etickému diskurzu a hľadaniu konsenzuálnej zhody. Je to vyjadrenie étosu, ktorý postuluje spravodlivosť, humánnosť, slobodu, právo na šťastie a verejné blaho. Paradigma etiky politiky sa vyvíja s rozvojom verejnosti ako jej subjektom. V súčasnosti umocňuje rozvoj morálneho minima a napomáha v odstraňovaní neetických dôsledkov rozhodnutí (etické kódexy, etické komisie, etický audit, a pod.).

⁵ B. Brown, *Etika a tvorba verejnej politiky ve střední a východní Evropě* [in:] M. Potůček a kol., *Verejná politika*, Slon, Praha 2005, s. 365.

a „etickou“ zostala – aj tá sa niekedy strácala – už len politická rétorika plná neetických prostriedkov (populizmus, politický pragmatizmus, manipulácia, a pod.): „V politike je to tak ako v trhovom hospodárstve: všetkým účastníkom ide o zisk (...). Hybnou silou je zisk, úžitok je len prostriedok“⁶.

Oslabenie tradičných štruktúr verejnosti, ktoré na Slovensku nezapustili dostatočne hlboké „korene“, ohrozilo a dodnes ohrozuje silu a legitimitu demokracie. Vo verejnom priestore sa hromadili tendencie, ktoré sa stali protiprúdom jej pokrokovej aktivizácie a často demokraciu aj paralyzovali: „Nenávisť vyšli na verejnosť, stali sa spoločenskou a politickou silou. Živil sa ňou hnutia, strany, médiá. V mnohých ľuďoch sa ozval besný pes, ktorý bol dovtedy na reťazi (...) reakciou na prítomnosť nenávisť vo verejnom priestore je únik do súkromia“⁷.

Nemalú úlohu zohrali aj vonkajšie činitele a podmienky, ktoré politiku a jej tvár svojrázne ovplyvnili. Proces zjednocovania Európy, hodnoty a idey nového étosu ako sú pluralizmus, globalizmus a spoločná ochrana pred svetovým terorizmom, determinovali aj vývoj v jednotlivých postkomunistických krajinách vrátane Slovenska. Treba však povedať, že demokratickým silám (a to aj v krajinách západnej Európy) chýbala a chýba ucelená vízia transformácie postkomunistickej politiky, ekonomiky a morálky na modernú európsku a demokratickú politiku pre 21. storočie. Tento proces nie je jednoduchý, lineárny a ani jednoznačný. Omyly a chyby, ktoré ho sprevádzajú narúšajú demokratický étos – z budovateľov socializmu sa zrazu stali budovatelia kapitalizmu – so všetkými excesmi, ktoré sprevádzajú politické rozhodovanie (agresívny nacionalizmus, náboženská neznášanlivosť, vojnové konflikty a pod.). Pokles životnej úrovne i bezpečnosti obyvateľstva vyvolali aj prudký rast majetkovej a sociálnej nerovnosti. Dokonca tie sily, ktoré tvorili aktívne jadro revolučných zmien (inteligencia, študenti, stredné vrstvy) sa stali najviac postihnutými.

Vznik sociálnej nespravodlivosti v postkomunistickej demokracii a trhovej ekonomike je v rozpore s tradíciami a zásadami demokratického európskeho étosu. Rozplynuli sa predstavy o tom, že bezpečnostná transformácia postkomunistických štátov a ich integrácia do Európy automaticky povedie aj k morálnej transformácii.

Okrem nedostatočnej pripravenosti západnej Európy na revolučné zmeny, ktoré sa v postkomunistickom svete odohrávali, sa v priebehu integrácie týchto krajín do zjednocujúcej sa Európy negatívne prejavili aj predsudky západných demokracií voči postkomunistickým štátom, ktoré sa za štyridsať rokov rozdelenej Európy a studenej vojny sformovali. Negatívny obraz o komunizme a komunistických štátoch, ktorý formovala západná propaganda, prirodzene vstúpil aj do povedomia západoeurópskych národov. Ľudia v západnej Európe sa obávali

⁶ F. Novosád, *Útržky o Slovensku*, Kalligram, Bratislava 2010, s. 133.

⁷ *Ibidem*, s. 153.

masovej imigrácie zo strednej a východnej Európy, strach mali z nárastu kriminality, z lacnej pracovnej sily i z toho, že solidarita a pomoc postkomunistickým štátom sa negatívne prejaví na ich životnej úrovni. Negatívny obraz o morálke, kultúre a živote v postkomunistických krajinách zneužívali aj niektoré politické sily v západnej Európe, ktoré zjednotenie Európy odmietali, respektíve ho vnímali v starom neokoloniálnom duchu ako politické, ekonomické a vojenské ovládanie postkomunistického priestoru. Ani v podmienkach Slovenska nevyvolali základné otázky morálnej dimenzie revolučných zmien záujem odbornej ani laickej verejnosti.

Slovensko bez étosu, bez slobodných a zodpovedných občanov žijúcich v slobodnej a zodpovednej spoločnosti sa nemôže stať aktívnym subjektom zjednocujúcej sa Európy a globalizujúceho sa sveta. Tak ako sa Slovensko otvorilo ekonomicky, politicky a bezpečnostne prebiehajúcim procesom v Európe, musí sa postupne zbaviť aj komplexov malosti i slabosti, otvoriť sa Európe a svetu aj duchovne. Otvorenosť a pluralita v Európe a vo svete je pre Slovensko jedinou cestou plnohodnotnej participácie na tvorbe a realizácii európskeho étosu.

Pomenovanie, ktoré súčasná globálna kríza dostala ako kríza finančná, respektíve dlhová, svedčí o tom, že jej korene treba hľadať v úlohe financií a dlhu v súčasnej svetovej ekonomike, ale aj v morálke a etike. Úloha peňazí ako univerzálnej hodnoty v podmienkach liberalizovaného trhu, konzumnej spoločnosti a hedonistickej morálky enormne narástla. Peniaze v týchto podmienkach majú ambície a potenciál dominovať v hierarchii nielen ekonomických hodnôt, ale aj hodnôt politických, etických a pod.

Súčasný človek vtiahnutý do trhových vzťahov ako konzument užívajúci takmer neobmedzené možnosti trhu, navyiac pod vplyvom masívnej reklamy uveril, že za peniaze si môže kúpiť slobodu, lásku, pravdu, šťastie, zdravie, ba aj nesmrteľnosť. Jediným problémom konzumného života a hedonistickej morálky pre väčšinu ľudí – konzumentov je nedostatok peňazí ako zdroj blahobytu, šťastia a slobody. Nedostatok peňazí sa paradoxne stal jedinou prekážkou súčasného človeka na ceste za blahobytom, slobodou a šťastím. Preto sa dlh bez zodpovednosti za jeho splatenie stal zdanlivo najjednoduchším riešením ekonomických, politických i morálnych problémov súčasnosti.

Chamtivosť, nenásytnosť a predovšetkým nezodpovednosť veriteľov, ktorí úverovou politikou a finančnými špekuláciami sledovali len svoje zisky, sa stretla s chamtivosťou, nenásytnosťou a nezodpovednosťou dlžníkov, ktorí túžili po okamžitom naplnení ich konzumných potrieb ako zdroji a kritéria šťastia, blahobytu a úspechu. V globálnej finančnej a dlhovej kríze sa kruh uzavrel. Financie a dlhy sa vymkli z rúk jednotlivcov, štátov i bánk.

Kríza univerzálnej hodnoty, na ktorú človek povýšil peniaze, prirodzene strhla do víru devastácie a inflácie aj hodnoty demokracie a étosu, ktoré konzumnú spoločnosť spolu s hedonizmom ovládli. Ako uvádza v svojej úvahe Wolfgang Reinicke: „Ekonomická moc dávno získala globálny ráz a odpútala sa od politic-

kej moci, pričom často skorumpovala demokratickú politiku⁸. Priebeh globálnej finančnej krízy ukazuje, že globalizovaná ekonomika potrebuje novú paradigmu riešenia nahromadených problémov. Žiada sa nový konsenzus bohatých s chudobnými bez diktátu bohatých, ktorý je spravidla zárodkom nových krív a nespravodlivosti. Tento konsenzus musí byť založený na kvalitatívne novom chápaní základných ideí a hodnôt svetového demokratického étosu – globálnej slobody, globálnej spravodlivosti a globálnej solidarity. V tomto konsenze už nemôžu mať monopol na riešenie problémov bývalé veľmoci, víťazi svetových vojen či ekonomických súťaží. Kľúčovú úlohu v globálnom konsenze zohrávajú súčasné dominantné ekonomiky a politiky aj ich étos.

Etická analýza finančnej krízy v Európe odhaľuje aj nedostatky v elementárnych etických princípoch a hodnotách politiky najzadlženejších štátov EÚ a v európskom finančnom systéme. Liberalizmus v ekonomike a politike bez zodpovednosti voči Európe a jej budúcnosti, uprednostňovanie krátkodobého zisku aj za cenu budúcich mnohonásobných strát, manipulovanie s verejnosťou, zneužívanie moci, korupcia, privatizácia ziskov a socializácia strát, to sú dôsledky ilúzií o neobmedzenom raste spotreby a života nad reálne ekonomické možnosti niektorých národov, štátov, ale aj jednotlivcov, v rámci hedonistickej morálky bez ohľadu na budúcnosť. Sloboda ako svojvôľa bez zodpovednosti voči sebe, spoločnosti, svetu a budúcnosti je fenoménom demokracie bez morálky a étosu.

Najväčšou hrozbou pre demokraciu a étos v Európe, ktorú môže súčasná finančná kríza priniesť, nepredstavuje len pokles životnej úrovne a oslabenie sociálnych istôt, ale najmä strata viery v slobodu, ľudské práva, spravodlivosť a solidaritu. Morálna dezintegrácia Európy by mohla mať za následok návrat k uzavretej spoločnosti, a teda aj ekonomickú, politickú a bezpečnostnú dezintegráciu Európy s takými fenoménmi negatívneho vymedzovania sa národov a štátov ako sú nacionalizmus, politický extrémizmus a hegemonizmus. V podmienkach globalizácie by to navyše znamenalo stratu prestíže európskeho étosu v rámci globálneho étosu či jeho oslabenie nielen vo svete, ale aj v samotnej Európe. Očakávaná, že garancia ľudských práv, liberalizmus v ekonomike a politike spolu s vedeckým a technologickým pokrokom automaticky zabezpečia aj rozvoj morálky a étosu, sa ukázali ako iluzórne. Miera slobody človeka, ktorý sa v živote riadi svojim vedomím a svedomím, sa môže dostať do protikladu so záujmami liberálneho trhu, ktorý v záujme zisku systematicky usiluje o to, aby podriadil potreby človeka a sám rozhodoval o spôsobe ich uspokojovania. Prioritou trhu nie je spokojnosť človeka, ale zisk. Rovnako vedecký, technický a technologický pokrok v službách trhu orientovaného na zisk môže byť v rozpore so záujmami slobodného človeka.

Symptómom postkomunistickej demokracie bez étosu je aj vysoká tolerancia slovenskej demokratickej verejnosti voči korupcii a klientelizmu v politike, ekono-

⁸ W. Reinicke, *Vítazstvo zmyslu nad mocou*, „Sme”, 18.6.2012, s. 13.

mike a súdnictve, „aj po novembri 1989 a zmene režimu sme boli konfrontovaní s fenoménom korupcie vo vzťahu k politickej moci v novej podobe“⁹. Napriek tomu, že aj na Slovensku prijali jednotlivé subjekty politického, ekonomického a verejného života etické kódexy¹⁰ podľa európskych štandardov, ktoré by mali zabezpečovať aspoň etické minimum v práci týchto subjektov, bez individuálnej a spoločenskej morálky je táto etika prázdnu formou bez obsahu a zmyslu. Prezumpcia nevinoty ako právny inštitút často nahrádza absenciu zjavnej morálnej zodpovednosti za zlyhanie jednotlivcov či celých inštitúcií pred verejnosťou. Skutočnosť, že pri zjavnej korupcii a klientelizme na Slovensku, ktorú zaznamenávajú všetky prieskumy, nebol nikto z politikov odsúdený, svedčí o tom, že právo bez morálky a etiky nemôže priniesť morálny pokrok ani v politike, ekonomike, práve, zdravotníctve a pod.

Slabosťou slovenského demokratického étosu je aj to, ak súdime podľa reakcie našich politických a ekonomických elít, ale aj časti verejnosti na krízu, že si osvojili predovšetkým tie idey a hodnoty súčasnej demokracie, ktoré tvoria súčasť hodnôt konzumnej spoločnosti a hedonistickej morálky. Ide teda o hodnoty a idey, ktoré na vzniku a rozšírení globálnej finančnej krízy participovali. Aj na Slovensku sa politická moc a materiálne bohatstvo, a z neho prameniaca pôžitok z komfortu posunuli na vrchol hierarchie individuálnych a spoločenských hodnôt. Slobodný boj o moc, bohatstvo a sloboda v ich užívaní sa v podmienkach upevňujúcej sa konzumnej spoločnosti a hedonizmu považujú za najväčšiu vymoženosť demokracie. Všeobecne rozšírená téza, že spotreba je zdrojom ekonomického rastu absurdne zvyšuje individuálnu a spoločenskú spotrebu aj na zdroj celkového spoločenského pokroku. Prehlbujúca sa majetková a spoločenská nerovnosť, ktorú rozvoj konzumnej spoločnosti a hedonistickej morálky v podmienkach prehlbujúcej sa globálnej finančnej krízy zákonite prináša, je vážnou hrozbou pre súčasnú demokraciu a demokratický étos nielen na Slovensku, ale aj v Európe.

Slovensko ako rovnocenný subjekt európskej a svetovej demokracie nie je nevinnou obeťou globálnej finančnej krízy. Komplex malosti a bezvýznamnosti aj obavy z „vlastných problémov“, ktoré kríza prehlbila nás neopravňuje k tomu, aby sme boli pasívni. Najväčším problémom Slovenska v súčasnosti je nedostatočné vedomie vlastnej subjektivity v podmienkach zjednocujúcej sa Európy a globalizujúceho sa sveta, ktorého súčasťou sú aj naše práva a povinnosti, sloboda a zod-

⁹ F. Gal, *Několi dnů*, Academie, Praha 2012, s. 61.

¹⁰ Inštitucionalizovaná etika sa v modernej spoločnosti stáva súčasťou jej riadenia a pomáha umocňovať pôsobenie etiky aj vo sfére politiky. Plní predovšetkým pozitívnu úlohu pri odstraňovaní negatívnych neetických prejavov správania (korupcia, klientelizmus, nespravodlivosť a pod.). Etické kódexy a etické komisie spolu s právom napomáhajú sankcionovať prejavy neetického správania. Napriek svojim pozitívam, nemôže inštitucionalizovaná etika nahradiť či suplovať morálku verejnosti, ktorá je atomizovaná v individuálnom vedomí jednotlivcov. Ide o vytváranie a ochranu verejného priestoru a verejnosť svojim zameraním na obecné blaho a dobro sa tak stáva reálnym subjektom politiky.

povednosť. O ich deficite svedčí pokračujúce zadlžovanie Slovenska bez ohľadu na politickú orientáciu vlád, ktoré sa v období krízy pri moci vystriedali. Hlboké nepochopenie podstaty globálnej finančnej krízy a jej dôsledkov pre Európu a neschopnosť dosiahnuť konsenzus v strategických otázkach európskej politiky, viedli k vládnej kríze, ktorá spolu s krízou proeurópskej politiky v intenciách európskeho étosu otvorili dvere ľavicovému populizmu, ktorý neschopnosť pravicových a stredopravých politických strán správne reflektovať súčasnú globálnu finančnú krízu a úlohu Slovenska participovať na jej riešení, využil na absolútne víťazstvo vo voľbách. Po Maďarsku sa tak aj Slovensko stalo druhým stredo európskym štátom s „jednofarebnou“ vládou, ktorá svoje dominantné postavenie získala v podmienkach, keď bola demokracia a étos oslabené finančnou krízou.

Preto je pre slovenskú ponovembrovú politiku signifikantné, že v nej kľúčovú úlohu hrajú postavy a postavičky, ktoré sa striedajú pri moci, ale morálne osobnosti reprezentujúce európske demokratické hodnoty a slovenskú demokratickú verejnosť sa za dvadsať rokov ponovembrového vývoja na Slovensku neobjavili respektíve nepresadili.

[znakov 21 413]

Темой статьи является проникновение этики в политическую сферу общества и индивидуума как актуальнейшего вопроса современности. Главной темой публичной этики стали права человека в реальных условиях глобализма, которые преобразовались в этические ценности, и которые придали справедливости, свободе и процветанию глубокий смысл. Таким образом в публичном дискурсе присутствует моральный аспект социального преобразования вместо политического, и одновременно дискурс становится критерием политической легитимности.

ключевые слова: политическая этика, общество, кризис, демократия

The main subject of the paper is the issue of ethics accession to the political sphere of society and the individual as one of the most current issues of present time. The key question of public ethics has become the matter of universal human rights in the real conditions of globalism, which are transformed to the ethical values and given the inner dimension of justice, freedom and prosperity. Thus, in the public discourse there is a moral aspect of the society transformation rather than the political one and, at the same time, the discourse becomes the criterion of policy legitimacy.

keywords: policy ethics, society, crisis, democracy